

PSIKOLOGIA

Psikologiako arloak batxilergoan duen helburu nagusia batxilergoan, prozesu mentalak eta jarrerak aztertzen dituen zientzia den aldetik, ikasleei beraien eta besteen prozesu mental eta jarrerak ulertzeko beharrezkoa duten esparru kontzeptual eta metodologiko bat eskaintzea da. Esparru horretatik abiatuta, ikasleak bere burua ulertu ahalko du, bere ingurukoak ulertzen dituen aldi berean, beti ere garapen pertsonala eta ongizate mental eta emozionala helburu dituelarik. Helburu nagusi honi lotuta beraz, materiak izaera teoriko-praktikoa izan behar du. Gure prozesu mentaletan parte hartzen duten faktoreen, teoria psikologikoen edo teknika ezberdinen erabilpenen gaineko ezagutzak, ikasleari bere burua kokatzeko erreferentzia bat ematen diote. Ikerketa eta esperimientuen presentziak jorratu beharrekoaren barruan, ikasleen interesei lotuak izan behar direnak (kontestua, etapa eta garaia kontutan hartuta), hauen kezka eta zalantzei erantzun bat topatzeko bidea eman behar diete. Nerabezaroa autoezagutzaren eta identitatearen eraikuntzaren aroa da besteen ginetik, eta horregatik hain zuzen ere, materia honek ibilbide guztietako ikasleengan izan dezakeen onura handia da horrela planteatuta.

Psikologia irakasgaiak, ikasleei jarreraren atzean dauden prozesu mentaletaz jabetzen laguntzen dien heinean, eta norbere burua eta besteak ulertzeko bide ematen dien heinean, batxilergoko funtsezko gaitasunen eta etapako helburuen garapen integraturako espazio egokia eskaintzen du. Materia honek gizakia du aztergai, egiten duen guztia eta honen zergatiak. Baina guztiz ulertzea ezinezkoa den honi, hurbilketa zientifiko bat egitea da hain zuzen psikologiaren balore nagusietako bat. Horregatik, funtsezko konpetentzia guztiak lantzen badira ere, lau dira bereziki jorratzen direnak: STEM eta Konpetentzia pertsonala, soziala eta ikasten ikasteko konpetentzia psikologiaren izaerari lotuta; eta Herritartasunaren konpetentzia zein Ekintzailetasunaren konpetentzia, proposamen honetan planteatzen diren ezagutzen gaineko hausnarketa kooperatiboa eta ikerketa lan lerroei lotuta hurrenez hurren.

Arlo honek etapako gainerako arloekin duen harremanari dagokionez, Psikologia humanitateen eta zientzien arteko lotura egiten laguntzen du, ikasleek aukeratzen duten ibilbidea edozein dela ere. Ikerketa objektua gizakiaren jarrera eta hau eragiten duten prozesu mentalak izanik, gure bizi esperientziarekin modu batean edo bestean harreman bat duten humanitateetako eremu guztiekin lotzen du (Filosofia, Artea, literatura...). Ikerketa burutzeko moduak ordea, jakintza zientifikoaren barnean kokatzen diren arloekin lotzen du (Matematika, Biologia, Anatomia...). Ezin dugu ahaztu bestalde, Gorputz heziketarekin duen harremana ere, adimena eta gorputzaren arteko banaezintasunaren harira. Proposamen honen izaera teoriko-praktikoa kontutan hartzen badugu ere, hausnarketaren eta ikerketen presentziak agerian uzten du ere Psikologia arloaren bi aurpegiak. Norbere burari buruzko gogoetak eta norberaren ulermen sakonago bat bereganatzeak onura ikaragarriak ditu zentsu guztietan, heldutasun maila honek ikasleen heziketa prozesuan dakartzan ondorio positiboekin. Hurbilketa zientifikoaren ezaugarriek muga batzuen barruan mugitzen laguntzen diete bestalde, frogak eta ebidentziak balioa azpimarratu eta bilatzen laguntzen dielarik, posible denean.

Konpetentzia espezifikoei dagokionez, zortzi puntutan antolatuta dago materia. Lehen bi konpetentziak psikologiaren gaineko jakintzeekin lotuago daudenak dira, lehena psikologiaren oinarrizko kontzeptuekin eta bigarrena teoria psikologiko nagusiekin. Bietan, informazioa ulertzea da helburua, baina baita honen gaineko hausnarketa egitea eta

kontzeptu zein teoriak duten garrantziaz jabetzea ere. Hirugarren kompetentziak psikologian dauden hamaika eztabaidei egiten die erreferentzia. Hauen artean garrantzitsuenak errotikoak diren heinean (izaera, metodoak, definizioak...) hurbilketa ireki eta gogoetatsua izan behar da, auzi hauen gainean dauden ikuspuntu ezberdin eta anitzak ulertu eta posizio propioa eraiki dezan ikaslegoak. Laugarren kompetentzian psikologiaren eremu profesionalera begira jarri nahi ditugu ikasleak, harekin lotutako ikasketak edo lana buruan dutenentzat, baina baita ere psikologiaren aplikazio ezberdinak ezagutu nahi dituztenentzat. Bostgarren kompetentziaren helburua, gure ideia eta jarreraren atzean dagoen faktore psikologikoaren presentzia, haren izaeraz eta gure bizitzan duen eraginaz jabetzea da. Seigarren kompetentzian aldiz, eta aurrekoan hasitako bidearekin jarraituz, ikasleari psikologiako material ikasten duena bere kudeaketa pertsonalean aplikatzeko estrategiak emango zaizkio. Arlo honen helburuetako bat norbere burua ezagutzea da, eta ezagutza hau norberaren ongizate emozionalerako erabiltzea. Zazpigarren kompetentzian ikasleek estrategia batzuk barneratzea da bilatzen dena ere, baina kasu honetan, eta ikaste prozesuarekin harreman estuan dauden prozesu psikologikoak aztertuko ditugunez kurtsuan zehar, ikasleen heziketan lagungarriak suertatu ahal zaizkien teknika eta jakintzetaz ari gara. Azken kompetentziak, elkarrizketa kooperatibo eta argudiatuari egiten dio erreferentzia. Nahiz eta psikologia zientzia bat izan, argi dago eztabaidagarriak diren auzi asko daudela, edo eta hausnarketa sakon bat eskatzen dutenak. Interesgarria da ere elkarrizketa hauek ikasleak motibatze eta euren buruetan galderak sustatzeko erabiltzea ere, batez ere gaien sarrera gisa. Hau honela, elkarrizketa hauen helburua ikasleek gai hauei buruz gogoeta egitea da, psikologiaren gaineko jakintza sakonago bat lortzen duten bitartean hausnarketa kooperatibo eta argudiatu batek dakartzan onura guztiak barneratzen dituztelarik ere.

Ebaluazio-irizpideei dagokienez, adierazitako gaitasun espezifiko bakoitzari zuzenean lotuta formulatzen dira, eta diagnostikorako eta hobekuntzarako tresnatzat hartu behar dira horiek eskuratzetik espero den jardun-mailari dagokionez. Horregatik, oinarrizko jakintzei dagokienez, ikaskuntza-prozesuei eta -produktuei berei erreparatu behar diete, eta, behar bezala gauzatzeko, askotariko ebaluazio-tresnak behar dituzte, gaitasunen garapena zehaztu behar den ikaskuntza-testuinguru eta -egoeretara egokitu daitezkeenak.

Oinarrizko jakintzak, eduki kopuru oso ezberdinak dituzten zortzi multzotan antolatuak daude. Multzo hauek psikologiak barne hartzen duen eremu aberats eta zabalaren oinarrizko eta osotasunezko ikuspegia ematera bideratuta daude. Oinarrizko jakintza hauen helburu bat da ere, psikologiari hurbilketa teorikoaz gain, honen beharrez gaitasun gabe, jakintza hauek errealitatearekin lotzea, ikasleekin kontu handiz eta posible baldin bada. Hau honela, lehen multzoan gaiarekiko oinarrizko hurbilketa bat planteatzen da, psikologiaren zabaltasunaren ikuspegi orokor bat ematen diena ikasleei. Bigarren multzoan portaeraren oinarri biologikoak aztertzen dira. Hirugarren eta laugarren multzoetan prozesu kognitiboak aztertzen dira, oinarrizkoak eta goi mailakoak hurrenez hurren. Bostgarren multzoan gizakiaren eraikuntzan parte hartzen duten faktore psikologiko nagusiak aztertzen dira: motibazioa, nortasuna eta afektibitatea. Seigarren multzoan asaldura eta nahasmendu psikologikoak aztertzen dira, hauen ezaugarriak sailkapenak eta sailkapen nagusietan zentratuz. Zazpigarren multzoaren helburua psikologiak errealitatean duen presentzia aztertzea da, zentsurik eta zabalenean, eta aurretik aipatutako erabilgarritasun praktikoari begira. Bukatzeko, zortzigarren eta azken multzoan, psikologia soziala eta erakundeen psikologia ditugu aztergai, gaiaren eremu handietako bat zalantzarik gabe.

Psikologiaren gizarte zientzia izaeraren harira, eta gizakiak bere burua ezagutzeko saiakera bat denez batez ere, honen konplexutasuna kontuan hartzen duen hurbilketa bat egin behar dela gogoratu nahi dugu berriz, hurbilketa zientifikotik harago doana eta jakintzen aurkezpen programatiko soiletik harago doana. Zentsu honetan, funtsezkoa da elkarrizketa kooperatibo argudiatuek izan behar duten papera, eztabaidagai diren auzietan eta hortarako proposak diren materialak erabilia, ikasleen motibazioa zein gogoeta bultzatzeko. Honelako jarduerak bide eman diezaiokete baita ere, ikasleek arloko jakintzen gaineko zalantzak plazaratzeko eta hauek, euren garapen pertsonalean zein ongizate emozionalean nola lagundu diezaioketen puntuari lasaitasunez heltzeko.

Tokiko ikuspegiak, genero-ikuspegiak eta ikuspegi inklusiboak hezkuntza-praktikan integratuta egon daitezzen, eta adibideak, erreferente artistikoak, kulturalak, antropologikoak, linguistikoak edo sozialak erabili behar direnean, kontuan izan behar ditugu aniztasuna (funtzionala, sexuala, afektiboa, ekonomikoa, jatorrikoa...), genero-berdintasuna eta euskal dimentsioa, beste kultura-dimentsio batzuei dagokienez, beharrezkoa izanez gero. Adibide horiek erreferentzia izan behar dute pentsamendu kritikoa eta pentsamendu gogoetatsua garatzeko.

KONPETENTZIA ESPEZIFIKOAK

1. Psikologiaren oinarriei buruzko informazioa zuzentasunez interpretatzea eta transmititzea, iturri fidagarrien erabilera segurua, eta edukien azterketa zorrotza eginda, psikologiaren gaineko oinarrizko edukien ezagutza bereganatzeko eta hauen inguruko gogoeta sustatzeko, jarrera ikertzailea eta autonomoaren bitartez.

Psikologiako oinarrietara doa lehen kompetentzia hau. Helburua psikologiari sarrera bat egitea da, ikasleentzat guztiz berria den arlo bat dela kontuan hartuta. Hau honela, ikasleek psikologiaren sorrera eta hastapenak, definizioa eta izaera, ikerketa eremua, adarrak, teknikak, metodoak... bezalako auzien gaineko informazioa ulertu eta interpretatzeko gaitasuna landuko dute. Bide honetan, ikasleek irakasleengandik jasoko dute informazioa batzutan, baina euren kabuz ere bilatuko dute beste batzutan, eta hemen iturri fidagarrietara jo beharko dute. Ideia, bide batetik zein bestetik jasotako informazioarekin, edukien azterketa zorrotza egitea da edozein kasutan, informazio honen barneratze hutsetik haratago haren gaineko gogoeta ikertzaile eta autonomoa sustatuz. Informazio garrantzitsua bilatzeko eta antolatze prozesu hau, bai ingurune digitaletan bai analogikoetan, kurrikulum osoan lantzen diren irizpide eta prozeduren menderatze batetik abiatzen da. Era berean, ezagutzak ekoizteko eta transmititzeko, metodoak eta protokoloak menderatzea beharrezkoa da. Bukatzeko, garrantzitsua da, gaiaren sarrera den honetan, eta oinarrizko ezagutzekin lotua dagoelako batez ere, ikasleen jakin-mina piztea motibazioa pizteko. Zentsu honetan, aurretiko ezagutzekin lotutako jarduerak funtsezkoak dira, galderak eta zalantzak mahai gainean jartzen dituztenak, erantzun eta edukien zuzentasunean zentratu ordez. Fase hau ezinbestekoa da arloan modurik eta onenean sartzeko, eta egingarria da guztiz, psikologiaren ikerketa objektua norbanakoaren jarrerak eta hauen atzean dauden prozesu mentalak direla kontutan hartuta.

Kompetentzia hau deskriptore hauekin dago lotua: HKK1, HKK2, HKK3, KE1, HK1.

2. Psikologiako eskola garrantzitsuenen ideia eta teoria nagusiak beren testuinguru historikoan ulertzea, ideia eta teoria horien analisiaren bidez eta erantzuten dieten auzi eta galderen azterketaren bidez, psikologian dagoen ikuspuntu ezberdinen arteko aldeak ulertzeko, eta teoria hauen eragin kultural, sozial eta historikoaz nahiz ondare komunari egiten dioten ekarpenaz jabetzeko.

Psikologiaren historian agertu diren ideia eta teoria nagusiak kultura-ondare komunaren parte dira eta ikasleak hortaz jabetzea garrantzitsua da. Honetarako, psikologia eskolen ideia eta teoria hauen ezagutza ezinbestekoa da, eta hau lortzeko teoria eta ideia hauek zer galderari erantzuten dieten barneratu behar da. Historian zehar psikologia eskola eta psikologo garrantzitsuenek formulatu eta eztabaidatu dituzten ikusmolde eta ideia horiek gure ondare kulturalaren emaitza eta haren bultzatzaile dira aldi berean, eta harreman hau ulertzea garrantzitsua da. Gizakiak bere jarrera eta pentsamenduei buruz planteatzen dituen galderen gaineko erantzun zientifiko bat emate nahian jaiotzen da psikologia azken finean. Guzti hau esanda beraz, eskola eta psikologo garrantzitsuenen teoriak ulertzea da kompetentzia honetan helburua, bai. Baina ezinezkoa da hau benetan lortzea, ondare kultural zabalarekin eta abiapuntuan dauden galderekin harremanetan ez bada, kontestu baten barruan egin ezean. Bestalde, argi dago psikologiak bere auzi bakoitza formulatzeko eta lantzeko erabili dituen termino, kontzeptu eta teorioren emaria ulertzea eta erabiltzea ezin dela egin ere, ez bada haien benetako esperientziekin lotua. Beraz, ikasleei ideia guzti hauek euren errealitatearekin lotzen laguntzen dioten hurbilketa baten planteamendua ezinbestekoa da irakaslearen partetik. Honen faltan, oso zaila da ikasleentzat teoria hauek benetan ezagutzea, baloratzea eta berrinterpretzea.

Kompetentzia hau deskriptore hauekin dago lotua: HKK2, HKK3, KE1, STEM4, HK1

3. Psikologiaren baitan eman diren eta ematen diren eztabaida nagusiak zeintzuk diren ulertzea, batez ere haren izaera eta metodologia zientifikoari lotutakoak, hala nola kontzeptuen definizioekin lotutakoak, gai honen inguruko informazio fidagarria bilaketa eta azterketa kritiko baten bidez, psikologiaren baitan dagoen aniztasunaz jabetu eta auzi hauen inguruko posizio propio bat eraikitzeko.

Psikologia izaera mistoa duen jakintza bat dela esan dezakegu. Gizarte zientzien metodologia erabiltzen du gehienetan, honek natur zientziekin duen aldea kontutan hartu behar dugularik lehenik eta behin, baina haren ikerketa objektuak ere, gizakiaren jarrera eta haren atzean dauden prozesu mentalak alegia, ezinezkoa egiten du beti metodologia honetara mugatzea ez eta baieztapenen objetibotasun batetaz hitzegitea. Hau honela, psikologiaren baitako auzi batzuen gaineko adostasuna totala edo handia izanik ere, beste auzi askotan ikuspuntu anitzak daude. Hala ere, eta egitate hori akats edo disfuntzio gisa hartu beharrean, psikologiaren berezko ezaugarri gisa ulertu behar

da, plurala eta argudiaketari irekia dagoela ulertuta, era berean, elkarrizketa arrazional ireki eta konstruktibo bat gauzatzeko abagune bat bezala. Garrantzitsua da ikasleek psikologiaren izaera bikoitz hau ulertzea beraz, zientifikoa eta eztabaidari irekia aldi berean. Ideia honen barneratzeak soilik, lagunduko die auzi hauen gaineko eztabaidan motibatuak murgiltzea, eta psikologiak barnehartzen duen ezagutza eremuaren zabalkundea eta konplexutasuna benetan ulertzea. Behin guzti honetaz jabetuta, eta psikologiaren baitan eztabaida gai nagusiak zeintzuk diren jakinda (izaera, metodoa, definizioak...) eta hauen gaineko ikuspuntu anitzen informazio fidagarria jasota, auzi hauen gaineko hausnarketari elkarrizketa kooperatibo argudiatuaren bidez heldzea da helburua. Ikasleei, psikologian bertan gertatzen den moduan, auzi hauen gaineko posizio propioak eraikitzen lagundu diezaieketen hausnarketak.

Konpetentzia hau deskriptore hauekin dago lotua HKK2, HKK3, KE1, STEM2, KD1, KPSII2, HK3.

4. Psikologiak eremu profesionalean duen presentzia ikertzea, eta eremu ezberdinetan dagoen estruktura eta erabiltzen diren lan egiteko modu eta ildo nagusiak aztertzea, adibide errealetatik abiatuta, lan eremu hauen eta lan ildo, teknikak eta dagozkien kode deontologikoak aztertuz, psikologiako ikasketen eta psikologiak dituen aplikazio profesionalaren gaineko ideia erreal bat eraiki ahal izateko, bai erabiltzaile bai eta emaile potentzial gisa.

Psikologia disziplina akademiko bat da, eta hori dela eta du bere lekua hezkuntza kurikulumean. Baina psikologia zientzia bat, eta esparru zabal bat hartzen duen lan eremu bat ere bada, eta garrantzitsua da ikasleek psikologiak duen zabaltasun hortaz jabetzea. Konpetentzia honetan psikologiaren alderdi profesionalean zentratuko gara. Egia esan, momentu baten ere ez ditugu alde batera utziko alderdi akademikoa eta zientifikoa, psikologiarekin lotutako goi mailako ikasketetaz eta ikerketa zientifikoarekin lotutako irtenbide profesionaletaz arituko bai gara ere zentsu batean, baina konpetentzia honen helburua psikologiak gure gizartean duen eremua aztertzea den heinean, lan munduarekin duen harremanaren azterketaren bidez egingo dugu hurbilketa. Hau honela, helburua ez da psikologiarekin lotutako lanbideak zeintzuk diren ezagutzea, baizik eta adibide errealetatik abiatuta, mapa handi honen ikuspegi osoa izatea eta eremu anistazun honen barruan dauden lan ildo ezberdinen oinarriak eta teknikak aztertzea, kode deontologikoekin batera. Aldi berean, lan eremu hauek psikologiako ikasketekin duten lotura ere mahai gainean jarri nahi da, ikasleek psikologiak errealitatean duen inplementazioaren ideia orokor bat jaso dezan, eremu eta ildo bakoitzaren gaineko zehaztapenekin, eta psikologia ikasketak egitea baloratzekotan ibilbidean topatuko duena eta irtenbide profesionalen gaineko ideia bat izan dezan. Bukatzeko, garrantzitsua da gogoratzea psikologiaren eremu profesionalaren ezagutza hau erabiltzaile potentzialen ikuspegitik egin behar dugula lehenik eta behin, osasun sistemaren ezagutza eta arazo bat izatekotan topatu ahal ditugun irtenbide ezberdinen ezagutzari lotua alegia. Errekurtso eta teknika hauen gaineko hausnarketa eta eztabaida ere beharrezkoak dira puntu honetan.

Konpetentzia hau deskriptore hauekin dago lotua: HKK2, HKK3, KE1, KD1.

5. Norberaren eta besteen ikuspuntu eta jarreraren atzean dagoen faktore psikologikoaren garrantziaz jabetzea, haren dimentsioa ulertzen lagundu ahal diguten faktore eta kasuen azterketaren bidez, hobeto ulertzeko norberaren eta besteen funtzionamendu psikologikoa, eta norberaren ulermen sakonago, kontziente eta objektiboago bat garatu ahal izateko.

Psikologiak banakoen jarrerak eta hauekin lotuak dauden prozesu mentalak aztertzen dituela esan dugu behin baino gehiagotan. Berez ondorioztatzen da hemendik, norbere ikuspuntuen eta jarreraren atzean faktore psikologikoen presentzia dagoela, eta faktore hauen eragina handia dela. Honetaz jabetzea oinarrizkoa da, gure funtzionamenduan eta harremanetan ikusten dena, begien bistakoa dena, baino gehiago dagoela ulertzeko. Hain oinarrizkoa ematen duen hau, ez da hain erreza ulertzeko gidaritza on bat egon ezean. Zentsu berean, ez da hurbilketa teorikotik ulertzen den zerbait askotan eta horregatik, kasuen azterketak, jakintzekin harremanetan, asko laguntzen die ikasleei, faktore psikologikoaren presentziaz jabetzen. Horrela, zeharka bada ere baina ikasleek euren buruaz hitzegiteko atea zabalduz, kontu handiz egin beharreko zerbait beti ere, ikasleek euren burua ezagutzeko aukera dute beste batzuen kasuen azterketatik eta bertan agertzen diren emandako kontzeptu eta ideiak azalduz. Norbere buruaren ezagutza ere ez dugu jakin-min hutsetik egiten, eta norbere ideia, jarrera eta erabakien gaineko ikuspuntu kontziente eta objektiboago bat lortzea, psikologiak nabarmenki lagundu dazakelarik bigarrenarekin, hurrengo kompetentzian aipatzen den kudeaketa estrategien bereganatzearekin lotua dago, kudeaketa pertsonal hobea bat bilatzen beti.

Kompetentzia hau deskriptore hauekin dago lotua: HKK1, HKK2, KPSII1.1., KPSII1.2, KPSII2, KPSII5, HK1.

6. Norberaren errealitatea ikuspuntu psikologiko batetik aztertzekeo estrategiak eskuratzea, alderdi intelektualari, afektiboari eta jarrerazkoari dagokionez, material aurkezten diren ezagutzak norberaren errealitatearekin lotzeko aukera ematen duten jardueren bidez, ezagutza hau norbere garapen pertsonala eta ongizate emozionalean zein besteekin ditugun harremanetan erabiltzeko.

Psikologiaren ikuspegi zabal eta sakon bat proposatzen ari gara arloaren kurikulum honetan, baina ezin dugu ahaztu psikologia pertsonen jarrerak eta prozesu mentalak ikertzen baditu erantzunak eta hobekuntza bideak topatu nahian egiten duela. Psikologiaren erroetara eramaten gaituen premisa honek, ikasleek euren zalantza, galdera eta beharrezanekin jartzen gaitu harremanetan, azken finean psikologiako oinarrizko nozio batzuk jasotzeak norbere burua ikuspuntu psikologiko batetik aztertzekeo beharrezkoak diren estrategiak bereganatzen lagundu behar digu. Kompetentzia honen muina, materia honetan ikasleek barneratzen duten informazio gutzia, hemen eta orain,

baliagarria izan daiten da. Azken finean, norbere burua ezagutzea pertsona orok dugun beharrian bat dela jakinda, baina nerabezaroak nortasunaren eraikuntzarekin duen lotura estua dela eta, gai honen gaineko galderak eta zalantzak beste etapa batzuetan baino ugariagoak diren aldetik, psikologia eremu pertsonalarekin lotuta jaio zen eta eremu pertsonalera ekartzea da kompetentzia honen helburua.

Hau honela, norbere burua psikologikoki aztertzearen helburua norbere garapen pertsonala eta ongizate emozionala, hala nola besteekin ditugun harremanak, hobeto kudeatzea da. Estrategia hauek eskuratzea beraz, honen lorpenean lagundu dezakete dudarik gabe.

Kompetentzia hau deskriptore hauekin dago lotua: HKK2, KPSII2, HK1, EK1

7. Norberaren heziketa prozesuan onuragarriak izan daitezkeen jakintzak, teknikak eta estrategiak ezagutzea, oinarrizko prozesu kognitiboen analisia eta haren gaineko teoria ezberdinen azterketatik, bizitza den betiereko ikasketa prozesuan jakintza, teknika eta estrategia hauek aplikatu eta emaitza arrakastatsuagoak izateko guk erabakitako horretan.

Psikologiako arloan ikasleek barneratzen dituzten ezagutzak hemen eta orain baliagarriak izatearen ideiarekin jarraituz, hauen heziketa prozesuari begira dago zazpigarren kompetentzia. prozesu kognitiboen azterketa sakona planteatzen da oinarrizko jakintzetan, alde batetik psikologian garrantzi handiko gaia delako, baina batxilergorako bideratuta dagoen arlo batetaz hitzegiten ari garela kontuan hartuta, ikasleek bereganatzen dituzten ezagutzak eta teknikak euren hezkuntza prozesuan aplikatu ahal izango dituztelakoan ere. Garrantzitsua da hemen ulertzea, ez garela helburu eta emaitza akademikoetara mugatzen esaten ari garen honetan, baizik eta heziketa prozesuaz ari garela, honek duen zabalkundearekin eta konplexutasunarekin. Halaber, prozesu honekin lotura estua duen heltze prozesua eta garapen pertsonala ere, harremanetan jarri nahi dugu esandakoarekin, psikologiatik egiten den prozesu kognitiboen azterketa batek hauetan onura asko ekarri ahal dituelakoan ere. Honen adibide bat litzateke ikasleak euren ibilbide akademikoaren gaineko erabakiak hartzen lagundu diezaieketen ezagutzak eurenenganatzea esate baterako, heldutasunarekin lotua dagoena eta erabaki pertsonal bat delarik ere azken finean.

Kompetentzia hau deskriptore hauekin dago lotua: HKK2, STEM1, KPSII1.1, KPSII2, KPSII5, EK3.

8. Psikologiak ikertzen dituen gaien gaineko elkarrizketa argudiatuak modu zorrotz, kritiko, tolerante eta enpatikoan egitea, elkarrizketak eskatzen dituen jarraibide etiko eta formalak barneratuz, eskatzen digun kudeaketa emozionala eginez eta zientifikoak diren argudioak erabiliz posible den kasuetan eta ahal den neurrian, elkarrizketa kooperatibo hauen bidez ideien elkartrukearen balioa barneratu eta auzien gaineko hausnarketa sakonago bat sustatzeko.

Aurretik ere aipatu dugu konpetentzia baten baino gehiago, eta bereziki psikologiaren barruan eztabaidagai diren auzietaz diharduen hirugarren konpetentzian, elkarrizketa kooperatibo argudiatuaren presentzia ezinbestekoa dela materia honetan. Honen arrazoia bikoitza da: psikologiaren izaera bera alde batetik, zientifikotasunak ematen dion objetibotasuna eta ikerketa objektuak ematen dion humanitate irekitasunaren artean mugitzen dena; eta hausnarketa elkarrizketan oinarritutako hausnarketa kooperatiboek duten indarra, ikasleen motibazioa zalantza eta galderen bidez sustatzeko. Elkarrizketa kooperatibo argudiatuak elkarrekin gutxitan agertzen diren hainbat bertute batzen ditu: zorroztasun arrazionala eskatzea, aniztasun ideologikoa onartzea eta desadostasuna adierazten dugun pertsonetikiko errespetuzko eta enpatiazko jarrera izatea. Horregatik, eta arloaren puntu batzuetan, adostasunei ate itxi gabe, distentsioa gatazkatzat hartu beharrean ikuspegi aniztasun eta osagarritasuna planteatzen lagundu diezagukeen tresna da elkarrizketa. Zentsu zabalago baten, elkarrizketa kooperatibo argudiatuaren erabilpena, alderdi motibazionalan, emozionalan, ikaskuntza aktibo eta esanguratsuan, ikerketa edo aurkikuntza bidezko irakaskuntzan, elkarlanean edo bizitza osoko ikaskuntzan indarra jartzen duen proposamen pedagogiko baten markoan ezinbesteko tresna da, arlo guztietan baina bereziki gizarte zientzia eta humanitateetan.

Konpetentzia hau deskriptore hauekin dago lotua: HKK1, HKK5, STEM1, KPSII4, HK2, HK3.

EBALUAZIO IRIZPIDEAK

Psikologia
1.konpetentzia espezifikoa
<p>1.1- Psikologiaren oinarritzko informazio eta prozeduren ezagutza praktikoa erakustea, informazio iturri fidagarriak erabilia, jasotako informazioa zuzentasunez interpretatuz eta transmituz, bai digitalki, bai bitarteko analogikoen bidez.</p> <p>1.2- Psikologiaren auzien gaineko jarrera ikertzailea, autonomia eta aktiboa garatzea, hauen inguruko produktuak diseinatuz, garatuz eta besteen aurrean azalduz, hala nola ikerketa-lanaren hausnarketak, testu-iruzkinak eta bestelakoak.</p>
2.konpetentzia espezifikoa
<p>2.1- Psikologia eskola ezberdinen ikuspuntuaren arteko aldeetat, eta hauetariko bakoitzak izan duen eraginaz, jabetzea, edozein kultura-eremutako testu edo dokumentuetan, bai eta esperientzia, ekintza edo gertaera komunagoetan, ideia eta teoria psikologiko nagusiak identifikatuz eta aztertuz.</p> <p>2.2- Psikologia eskola ezberdinetako ideia eta teorien oinarritzko ezagutza bat lortzea eta erakustea, horiek jarduera indibidual eta kolektiboen testuinguruan zuzentasunez erabiliz eta kritikoki aztertuz.</p>
3.konpetentzia espezifikoa

<p>3.1- Psikologiaren baitan ematen diren eztabaida nagusietaz jabetzea, eztabaida hauen gaineko ikuspuntu ezberdinak erakusten dituzten informazioen azterketa kritikoa eginez.</p> <p>3.2- Psikologiaren baitan ematen diren eztabaida nagusien inguruko posizio propio bat eraikitzea, hausnarketa jarduera indibidual zein kolektiboetan, iritzi hauek argudioen bidez azalduz.</p>
<p>4.konpetentzia espezifikoa</p>
<p>4.1- Psikologiak errealitatean dituen inplementazio modu ezberdinak ezagutzea, honekin lotutako irtenbide akademiko eta jarduera profesionalak zeintzuk diren ulertzen direla erakusten duten jarduerak garatuz.</p>
<p>5.konpetentzia espezifikoa</p>
<p>5.1- Norbere buruarekin eta besteekin ditugun harremanetan faktore psikologikoak duen presentziaz jabetzea, faktore hauen gaineko informazioa jasota, gure jarreran eta besteengan identifikatuz.</p> <p>5.2- Norbere buruarekin eta besteekin ditugun harremanak emozionalki osasuntsuagoa den modu batean kudeatzea, faktore psikologikoen presentzia identifikatuta, hauen gaineko ezagutza aplikatuz harreman hauetan.</p>
<p>6.konpetentzia espezifikoa</p>
<p>6.1- Arloan ematen diren ezagutzetaz baliatzea norbere buruaren ezagutza kontziente eta objektiboago bat garatzeko, alderdi intelektual, afektibo eta jarrerazkoak aztertu, eta bertan aurkitzen ditugun faktore psikologikoak identifikatuz eta hauei buruz hausnartuz.</p>
<p>7.konpetentzia espezifikoa</p>
<p>7.1- Norberaren heziketa prozesuan hobekuntza bat ekar dezaketen estrategia eta teknika psikologikoak aplikatzea, hauen ezagutzatik abiatuta, norbere ohituren analisi bat egin eta hobekuntza plan bat diseinatu eta garatuz.</p>
<p>8.konpetentzia espezifikoa</p>
<p>8.1- Psikologiarekin lotura duten gai eta eztabaiden inguruko ahozko zein idatzizko diskurtso argudiatuak sortzea, gai eta eztabaida hauen gaineko elkarrizketa kooperatiboetan zein idatzizko hausnarketetan, iritziak argudio egokiekin defendatuz.</p> <p>8.2- Argudiozko elkarrizketa kooperatiboekin lotuak dauden lankidetzaren, egiarekiko konpromisoaren, aniztasunarekiko errespetuaren eta jarrera diskriminatzaile edo arbitrario ororen gaitzespenaren garrantzia ulertzea, printzipio guzti horiek argudiatzeko praktikan eta besteekiko elkarrizketan aplikatuz.</p>

OINARRIZKO EZAGUTZAK

<p>Psikologia</p>
<p>1. MULTZOA. Psikologiaren sorrera eta psikologiari sarrera</p>

1. Psikologiaren sorrera eta hastapenak. Psikologiaren sustrai filosofikoak. Psikologiaren izaera eta haren gaineko eztabaida nagusiak. Psikologia eta psikiatriaren arteko aldeak.
2. Psikologiaren oinarrizko teknikak. Psikologiaren definizioa, ikerketa eremua, esparruak eta metodoak. Psikologia eskola nagusiak.
3. Psikologiaren presentzia errealitatean (lan esparruak, terapiak, ikerketa...). Psikologia gizartearen ikuspuntutik.
4. Psikologiak egiten dituen ekarpen pertsonalak eta sozialak balioan jartzea.
2. MULTZOA. Portaeraren oinarri biologikoak.
1. Nerbio-sistema zentralaren egitura eta funtzionamendua. Sistema endokrinoa.
2. Neurozientziaren oinarriak.
3. Portaeraren oinarri genetikoak. Biologia eta kulturaren eragina psikologiaren ikuspegitik.
3. MULTZOA. Oinarrizko prozesu kognitiboak: pertzepzioa, arreta eta memoria.
1. Pertzepzioa eta hartan parte hartzen duten faktoreak. Pertzepzioaren gaineko teoriak. Pertzepzioaren nahasmenduak.
2. Arreta eta haren asaldurak. Arreta handitzeko teknikak: erlaxazioa eta mindfulness.
3. Memoria. Memoria motak. Memoriaren asaldurak.
4. MULTZOA. Goi-mailako prozesu kognitiboak: ikaskuntza, inteligentzia eta pentsamendua.
1. Ikaskuntza eta ikaskuntzaren teoria nagusiak.
2. Adimenaren kontzeptua. Adimenaren gaineko teoriak. Adimenaren ebaluazioa.
3. Adimen emozionala. Pentsamendu dibergentea eta konbergentea.
4. Norberaren prozesu kognitiboen analisia eta hobekuntza proposamenak.
5. MULTZOA. Gizakiaren eraikuntza. Motibazioa, nortasuna eta afektibitatea.
1. Motiboak eta desirak. Frustrazioa. Motibazioaren teoriak.
2. Nortasunaren gaineko teoriak. Autoestimua. Nortasunaren garapen faseak. Garapenaren psikologia eta Psikologia ebolutiboa.
3. Harreman afektiboak eta sexualak. Sexu-orientazioa eta nortasun sexuala. Afektibotasunaren eta sexualitatearen garrantzia pertsonen bizitzan.
4. Emozioak eta hauen gaineko sailkapena.
5. Norberaren motibazio, nortasun eta afektibitatearen gaineko analisia.

6. MULTZOA. Asaldurak eta nahasmendu psikologikoak. Hauei aurre egitea.

1. Emozioen asaldura batzuk: indiferentzia emozionala, mendetasun afektiboa, trastorno maniakodepresiboa eta emozioen kontrolik eza.
2. Beste arazo emozional batzuk: beldurra, fobiak, antsietatea, estresa, depresioa. Drogak eta nortasunaren asaldurak.
3. Nahasmendu psikologikoak. Saillkapen nagusiak: DSM eta CIE. Nahasmenduen ezaugarriak eta aurre egiteko estrategiak.
4. Zoramenaren kontzeptua eta gaixotasun mentalen gaineko eztabaida. Nahasduren saillkapenaren gaineko eztabaida.

7. MULTZOA: Psikologiaren presentzia errealitatean

1. Osasun mentala: asaldura ezberdinei aurre egiteko baliabide pribatuak eta publikoak (udal zerbitzuak, elkarteak, osasungintza...).
2. Terapia mota nagusiak eta hauen ezaugarriak. Psikologiaren eta terapiaren mugen gaineko eztabaida.
3. Giza prozesu psikologiko unibertsalak: dolua (faseak), apegoa (apego motak), erresilientzia, zaurgarritasuna...
4. Prozesu psikologiko espezifiko gatazkatsuak: tratu txarrak, harreman toxikoak, suizidioa, adikzioak, biolentzia...
5. Norberaren analisisa prozesu psikologikoen arabera.
6. Genero, kultura, arraza... aldagaien presentzia eta hauen gaineko eztabaidak psikologian.

8. MULTZOA. Psikologia soziala eta erakundeen psikologia.

1. Kulturen arteko aldeak zenbait alderditan: portaera sozial eta afektiboan, prozesu kognitiboetan eta izaeran. Sozializazioko eta gizarte-ikaskuntzako prozesuak. Berdintasun ezaren eraikuntza soziala.
2. Gizarte-harremanak: taldea, gizartearekiko eragina eta autoritatea. Bizitza sozialeko jarrera, arauak eta balioak. Masen prozesu psikologikoak: obedientzia, gaizkia eta konformismoaren mekanismoak. Ingurunearen azterketa psikologia sozialetik.
3. Psikologia eta lana. Eragiten duten faktore psikologikoak: adaptazioa, berrikuntzak, lankidetzak, jakintzaren kudeaketa, sormena eta autoestimua. Lan-osasuneko arazoak: estresa, antsietatea, laneko jazarpena eta Burnout sindromea.

ZRRBORCA